Executieve functies en conflicten

Bij het oplossen van een ruzie gebruiken leerlingen verschillende executieve functies. Dit schema laat zien welk gedrag je kunt herkennen en hoe je leerlingen kunt ondersteunen.

Executieve functie	Wat zie je?	Wat heeft de leerling nodig?	En wat kun jij als leerkracht doen?
Reactie-inhibitie	Roept meteen iets terug, onderbreekt de ander of duwt uit boosheid.	Hulp om te stoppen voordat hij reageert.	Zorg eerst voor veiligheid. Geef een rustig stopsignaal en oefen later met stop-denk-doe.
Emotieregulatie	Wordt erg boos, verdrietig of overstuur en kan nog niet rustig praten.	Erkenning van gevoelens, rust en hulp om spanning te laten zakken.	Benoem de emotie, begrens het gedrag en bespreek de ruzie zodra de leerling rustig is..
Volgehouden aandacht	Haakt af tijdens het gesprek of raakt afgeleid terwijl de ander vertelt.	Een kort, overzichtelijk gesprek met één vraag tegelijk.	Bespreek de ruzie in stappen. Vat samen en check of de leerling kan volgen.
Taakinitiatie	Wacht af en begint niet zelf aan een gesprek of eerste stap naar herstel.	Een duidelijke, haalbare eerste stap.	Vraag: 'Wat kun jij nu als eerste doen?' Bied zo nodig twee concrete mogelijkheden.
Flexibiliteit	Blijft vasthouden aan het eigen gelijk en ziet geen andere oplossing.	Hulp om andere perspectieven en oplossingen te verkennen.	Benoem beide kanten zonder partij te kiezen. Vraag: 'Wat kan ook werken?'
Doelgericht gedrag	Blijft discussiëren over wie er begon en verliest het oplossen uit het oog.	Een duidelijk doel voor het gesprek.	Maak het doel concreet: 'We zoeken een afspraak waarmee jullie verder kunnen.'
Planning	Weet niet welke stappen nodig zijn om een ruzie op te lossen.	Een eenvoudige volgorde van stappen.	Geef stappen: kalmeren ⇨ vertellen ⇨ luisteren ⇨ oplossing zoeken ⇨ afspreken.
Organisatie	Vindt het lastig om gebeurtenissen, standpunten en afspraken te ordenen.	Overzicht over wat er is gebeurd en wat er is afgesproken.	Zet gebeurtenissen en standpunten op papier. Noteer de afspraak.
Timemanagement	Kan moeilijk inschatten hoeveel tijd een rustig gesprek over het conflict vraagt.	Houvast over het moment en de beschikbare tijd, zonder haast.	Kies een rustig moment. Geef aan hoeveel tijd er ongeveer is en plan zo nodig een vervolg.
Werkgeheugen	Vergeet tijdens het gesprek wat de ander vertelde of welke afspraak is gemaakt.	Herhaling en zichtbare steun bij belangrijke informatie.	Vat de standpunten samen. Laat de afspraak in eigen woorden herhalen en schrijf die op.
Metacognitie	Kan moeilijk terugkijken op het eigen aandeel en te bedenken wat anders kan.	Een veilig moment om het eigen gedrag en het effect ervan te onderzoeken.	Vraag: 'Wat deed jij? Wat was het gevolg? Wat kan anders?' Benoem ook wat goed ging.

Dit document is gemaakt en gedeeld door Femke Bosmans.
Alle materialen in de categorie Executieve functies vind je hier: https://juffrouwfemke.com/product-categorie/executieve-functies/.

Dankjewel voor het downloaden van dit document.

BRONNEN SCHEMA

Om het schema te kunnen maken, heb ik van verschillende bronnen gebruik gemaakt:

- Dawson, P., & Guare, R.. *Executieve functies bij kinderen en jongeren: Praktische handreikingen voor ouders en professionals.*
- Dawson, P., & Guare, R. *Slim maar... Help kinderen hun talenten benutten door hun executieve functies te versterken.*
- Mijn eigen ervaringen, waaronder 27 jaar lesgeven aan bovenbouwleerlingen en alle materialen op het gebied van executieve functies die ik heb ontwikkeld.